

Порівняння окремих матрикулів спеціальностей учителя початкової школи дозволяє оцінювати питому вагу різних компетентностей з охорони праці в галузі освіти, необхідних для успішної професійно-педагогічної діяльності. Порівняння ж матрикула професійної готовності вчителя початкової школи в галузі охорони праці з матрикулами компетентностей особистості вчителя дозволяє зробити початкові висновки про рівень цієї готовності кожного конкретного вчителя.

Поставлені та розв'язані у процесі дослідження завдання визначають подальшу перспективу наукових розробок у напрямку вирішення проблем оцінювання результативності й ефективності професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи з охорони праці в галузі освіти.

Література:

1. Книга вчителя початкової школи : довідкові матеріали для організації роботи вчителя / Галина Федорівна Древаль (упоряд.), Антоніна Михайлівна Заїка (упоряд.). – Х.: ПП «Торсінг плюс», 2006. – 464 с.
2. Кыверялг А.А. Методы исследования в профессиональной педагогике / А.А. Кыверялг. – Таллин: Валгус, 1980. – 330 с.
3. Онопрієнко О. Держстандарт початкової освіти: інноваційні форми / О. Онопрієнко, Н. Сєдова // Педагогічна газета. – 2012. – № 4 (213). – С. 4.
4. Цина А.Ю. Теорія і методика особистісно орієнтованої професійної підготовки майбутнього вчителя технологій: дис. ... д. пед. наук: 13.00.02 / Цина Андрій Юрійович. – К., 2011. – 531 с.

Цына А.Ю.

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ УРОВНЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ГОТОВНОСТИ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ В СФЕРЕ ОХРАНЫ ТРУДА

На основе сопоставления описания квалификационных требований в виде матрикула профессии с приобретенными компетентностями в статье представлена экспериментальная методика определения уровня профессиональной готовности учителя начальной школы в сфере охраны труда.

Ключевые слова: компетентность, компетенции, охрана труда, матрикул профессии.

Tsyna A.Yu.

EXPERIMENTAL RESEARCH OF PROFESSIONAL READINESS LEVEL OF A TEACHER OF ELEMENTARY SCHOOL IN LABOUR PROTECTION

On the basis of comparison of description of qualifying requirements as matricul of profession with acquired competencies in the article experimental methods of determination of level of professional readiness of a teacher of elementary school in the field of labour protection is represented.

Key words: competence, competences, labour protection, matricul of profession.

УДК 009:378:656.071.1

Бабишена М.І.*

ВПЛИВ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН НА ФАХОВУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ СУДНОВИХ МЕХАНІКІВ

У статті порушується питання ролі гуманітарних дисциплін у фаховій підготовці майбутніх суднових механіків. Подається обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх спеціалістів морської галузі до професійного зростання у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Ключові слова: гуманітарні дисципліни, фахова підготовка, гуманітаризація освіти, комунікабельність.

* © Бабишена М.І.*

Сучасні досягнення призвели до стрімкого розвитку кібернетики, медичної діагностики, загальної інженерії, сільського господарства тощо. Зрозуміло, чому технічна освіта в суспільстві була лідируючою та виправдано необхідною. Крім того, значні успіхи технічної освіти зумовлені її соціально-філософськими коренями. Технічна освіта об'єктивна, системна і базується на фундаментальних законах природознавства. Якщо раніше від технічного працівника з вищою освітою вимагали лише високої кваліфікації для того, щоб він вчасно міг розпізнати і ліквідувати різні неполадки на виробництві, то нині це в змозі зробити техник чи механік за допомогою різних технічних засобів. Проте від технічних спеціалістів з вищою освітою вимагають передусім творчості. Сьогодні висококваліфікований працівник – це організатор виробництва і творець.

На сучасному етапі розвитку освіти історично виникло об'єднання двох її компонентів (технічного та гуманітарного) шляхом їхнього взаємозбагачення і пошуку цілісної гармонічної системи. Гуманітарна складова дає відповідь на основне питання: яким же чином у новому столітті розвивати в нашій країні технічну освіту, якими новими формами, методиками й змістом здійснювати підготовку майбутніх технічних фахівців?

Мета статті – розглянути роль гуманітарних дисциплін у фаховій підготовці майбутніх суднових механіків.

Аналіз досліджень і публікацій показав, що формування гуманітарної та фахової підготовки студентів розглядається в педагогічній літературі як одне з основних завдань. Фундаментальним питанням професійної підготовки фахівців негуманітарного профілю присвятили праці В. Андрущенко, П. Атутов, Н. Бідюк, С. Білевич, І. Зязюн, І. Козловська, В. Сидоренко, В. Кремень та ін. Концептуальні ідеї вдосконалення підготовки студентів у вищих навчальних закладах представлено у працях Р. Гуревича, Й. Гушулея, В. Сластьоніна, А. Степанюк, Г. Терещука, М. Фіцули та ін. Питання мовленнєвої взаємодії студентів відображені в дослідженнях Г. Відоусана, Д. Вілкінза, Д. Стевіна.

У технократичному суспільстві підготувати висококваліфікованого технічного спеціаліста, виростити технічний талент без гуманітарної освіти неможливо, оскільки без неї ніколи не проявиться ні інтелект покоління, ні асоціативне мислення, ні відважна інтуїція, ні зрештою та внутрішня свобода, поза якою не існує творчості. Там, де немає поваги до гуманітарних дисциплін, не може бути поваги до свободи творчості. Окрім того лише гуманітарна освіта формує людей, які здатні широко і вільно мислити, здатні створювати ті інтелектуальні цінності, яких потребує не тільки політика, але й економіка, виробництво. Гуманітаризація освіти – переорієнтація освіти з предметно-змістового принципу навчання основ наук на вивчення цілісної картини світу й насамперед – світу культури, світу людини, на формування молоді гуманітарного й системного мислення; система заходів, спрямованих на пріоритетний розвиток загальнокультурних компонентів у змісті, формах і методах навчання й, таким чином, – на формування особистісної зрілості особистості, розвиток їхніх творчих здібностей. Гуманітаризація освіти спрямована на подолання утилітарно-економічного, технократичного підходу до освіти як системи підготовки кадрів і робочої сили з його нехтуванням людиною і духовними цінностями. Одним із найважливіших практичних напрямків гуманітарної освіти є перегляд змісту навчання, відображення у ньому в доступній формі світової філософської й загальнокультурної спадщини, філософських і етичних концепцій, історії науки. Гуманітаризація освіти передбачає також підвищення в навчальному процесі статусу гуманітарних дисциплін з радикальним їх оновленням [3, с. 77].

Гуманітаризація освіти у вищому навчальному закладі готує студента не тільки як висококваліфікованого фахівця, а як майбутню освічену, розвинену, культурну

людину, моральні принципи якої не дозволяли б їй бути поганим фахівцем. Гуманітарні дисципліни є теоретичною базою реформи виховання, науковим забезпеченням його гуманізації. Гуманістичний підхід до освіти розглядається в державних документах як можливість подолання основної хиби старої школи – її знеособлювання, зневаги до суб'єктів навчального процесу, як кардинальна зміна спрямування діяльності школи взагалі [6, с. 63].

Завдання вищої школи полягає у цілеспрямованій пропаганді гуманітарних знань, підготовки молоді до творення добра і краси у повсякденному житті, навчанні, праці, сфері дозвілля і відпочинку.

Тому виникає проблема визначення ролі гуманітарних дисциплін у процесі становлення майбутнього суднового механіка. Це посилює вимоги до вищих навчальних закладів щодо якісного здійснення процесів формування майбутніх поколінь спеціалістів морської галузі, вимагає змін педагогічних орієнтацій змісту гуманітарних предметів.

Роль гуманітарних дисциплін у формуванні світогляду сучасного спеціаліста морської галузі дуже важлива. До головних завдань циклу належать:

- провадження освітньої діяльності за сучасними інноваційними технологіями навчання, що забезпечує умови для оволодіння системою знань про людину та суспільство;
- проведення наукової, навчально-методичної та виховної роботи згідно з освітніми стандартами;
- формування в курсантів громадянської позиції, патріотизму, офіцерської гідності, відповідальності за долю держави, суспільства і людства;
- вивчення загальних основ, методів пізнання, законів і принципів функціонування ринкової економіки та підприємництва у морській галузі;
- вивчення героїчного минулого українського народу та етапів формування суверенної незалежної України;
- формування навичок писемного та усного ділового спілкування;
- вивчення політичного життя суспільства в його різноманітних проявах;
- вивчення суспільства як цілісної системи, дослідження механізмів функціонування і розвитку різних соціальних груп;
- вивчення основних галузей філософського знання, форм буття та шляхів пізнання світу;
- вивчення культури як суспільного явища, що пояснює численні процеси духовного й соціального життя людини;

Основними принципами гуманітаризації є фундаментальність, системність у зв'язках із досягненнями природознавчих, технічних, технологічних наук, єдність історичного і логічного, національного і загальнолюдського, суспільного й особистого, теорії та практики навчання і виховання в їхній людинотворчій діяльності.

До головних структурних елементів гуманітарної освіти належать: світоглядно-філософська, соціально-політична та соціологічна складові, історична, культурологічна та філологічна, етична й естетична освіта, українознавча підготовка, еколого-природнична, політекономічна та економічна, правова освіта, психолого-педагогічна підготовка, система знань і навичок, що забезпечують здоровий спосіб життя. На думку вченого Г. Балла [1, с. 3-4], у процесі навчання дисциплін гуманітарного циклу, які сприяють злиттю культури, науки і природи, студенти засвоюють систему базових загальнолюдських (духовно-моральних, історичних та культурно-гуманітарних) пріоритетів і цінностей, зокрема любов як принцип буття, сенс здорового способу життя людини, її місце та мету в житті, саморозвиток і самовдосконалення, почуття обов'язку, свободу творчості.

Оскільки майбутньому судовому механіку в майбутній своїй професійній діяльності доведеться висловлювати думки, накази, пояснювати раціонально виконання професійних дій, бути комунікабельним, упевнено вести діалог і монолог, то для нашого дослідження є важливим виявлення готовності майбутнього фахівця саме до такої компетенції. Студент оволодіває накопиченим матеріалом з лінгвокомунікабельності в процесі навчальних видів діяльності під час вивчення таких гуманітарних дисциплін. Згідно з галузевим стандартом вищої освіти України майбутні судові механіки вивчають такі дисципліни гуманітарного циклу: «англійська мова (за професійним спрямуванням)», «історія України», «історія української культури», «філософія», «українська мова (за професійним спрямуванням)», «політологія» [2, с. 15]. У них фіксуються взаємостосунки «суб'єкт-об'єкт», також у процесі міжособистісного спілкування формується і розвивається система взаємостосунків «суб'єкт-суб'єкт».

Така риса характеру, як комунікабельність, є специфічною формою взаємодії людини з іншими, у ході якої здійснюється обмін необхідною інформацією.

Розглянемо такі складові предметів гуманітарного циклу: мотиваційно-пізнавальну, операційно-прогностичну та інтегровану.

Мотиваційно-пізнавальна складова гуманітарних предметів зосереджує свою увагу на комунікативних цілях і завданнях, які використовуються студентами в різних ситуаціях письмового та усного спілкування. Основною метою такої складової є допомога майбутнім судовим механікам в оцінюванні власного рівня підготовки.

Операційно-прогностична складова сприяє формуванню та розвитку способів діяльності і займає значне місце в оволодінні, наприклад в українській мові, стилями, використанні мовних одиниць у текстах різного функціонального спрямування тощо. На наш погляд, у ВНЗ формуванню вмінь і навичок писемного ділового спілкування має бути відведена належна увага. Це допоможе майбутнім судовим механікам у роботі з діловою документацією. Операційно-прогностична складова спрямована на стильову функціональність літературної української мови з метою оволодіння навичками правильної комунікації відповідно до мети та завдань культурних якостей сучасного судового механіка, який використовує знання про основні функціональні різновиди в умовах ситуації ділового спілкування тощо.

Інтегрована складова предметів гуманітарного циклу спрямована на оволодіння навичками професійного спілкування, уміння вести дискусію, керувати командою, володіти способами комунікації, надавати накази, оформлювати документи, вести наради, брати участь у процесі спілкування в різних життєвих ситуаціях.

Отже, під час вивчення гуманітарних дисциплін акцентується увага на розвитку комунікативних навичок, що дозволяє умотивовано використовувати мовні засоби для досягнення тих результатів, які прогноуються майбутніми судовими механіками і пов'язані з їх професійною діяльністю. Процес вивчення дисциплін гуманітарного циклу передбачає засвоєння наукових знань про суспільство, людину, її природу, можливості її розвитку і саморозвитку, місце і роль особистості в суспільстві, а також впливає на формування ключових компетентностей майбутніх судових механіків. Окремі аспекти висвітлення цієї проблеми є перспективою нашої подальшої роботи.

Література:

1. Балл Г.О. Гуманістичні засади педагогічної діяльності / Балл Георгій Олексійович. – К.: Педагогіка і психологія, 1994. – С. 3-4.
2. Галузевий стандарт вищої освіти України (освітньо-професійна програма підготовки бакалавра). – МОН, молоді та спорту України. – К., 2012. – 24 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.

4. Кісіль М.В. Гуманізація вищої освіти як сучасна тенденція / М.В. Кісіль // Інноваційний розвиток суспільства за умов крос-культурних взаємодій: матеріали конференції. – Суми, 2008. – С. 49-51.
5. Національна доктрина розвитку освіти // Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю. – 2-ге вид., допов. – К.: Знання України, 2008. – С. 801-816.
6. Сидоренко О. Проблеми гуманізації та гуманітаризації в освітній реформі / О. Сидоренко // Вища освіта Україна. – 2001. – № 2. – С. 63-67.

Бабишена М.І.

ВЛИЯНИЕ ГУМАНИТАРНЫХ ДИСЦИПЛИН НА ПРОФЕССИОНАЛЬНУЮ ПОДГОТОВКУ
БУДУЩИХ СУДОВЫХ МЕХАНИКОВ

В статье рассматривается вопрос о значении гуманитарных дисциплин в профессиональной подготовке будущих судовых механиков. Подается анализ педагогических основ подготовки будущих специалистов морской отрасли к профессиональному росту в процессе изучения гуманитарных дисциплин.

Ключевые слова: гуманитарные дисциплины, профессиональная подготовка, гуманитаризация образования, коммуникабельность.

Babyshena M.I.

IMPACT OF HUMANITARIAN DISCIPLINES PROFESSIONAL TO FUTURE MARINE ENGINEERS

The article discusses the importance of the humanities in the training of future marine engineers. Served analysis of pedagogical conditions for the preparation of future professionals of the maritime industry to professional growth in the study of the humanities.

Key words: humanities, professional training, the humanization of education, kommunikabelnost.

УДК 378.134:377

Борисова С.В.*

**ВИВЧЕННЯ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА
ЯК ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ
ДО ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ
В СИСТЕМІ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ І ГУРТКОВОЇ РОБОТИ**

У статті актуалізовано проблему підготовки вчителів технологій до художньо-естетичного виховання учнівської молоді. Залучення майбутнього учителя технологій до декоративно-ужиткового мистецтва забезпечує його художньо-естетичний розвиток. Вивчення морфології декоративно-ужиткового мистецтва дозволяє з нових позицій подивитися на звичні речі, що оточують людину, зрозуміти їх красу і значення етнокультурного середовища для майбутніх інновацій в освіті.

Ключові слова: декоративно-ужиткове мистецтво, учитель технологій, гурткова робота.

Декоративно-ужиткове мистецтво має значний потенціал для формування життєвих компетенцій у молоді. 1995 року Рада Європи почала основний проект, присвячений культурі, творчості та молоді. Основну увагу в цьому проекті було приділено саме позакласній роботі та системі додаткової освіти. 2007 року Європейська комісія запропонувала європейським державам звернутися до проблеми художньо-технічної творчості. Рада Європейського Союзу визнала цінність художньої освіти у розвитку творчості. Крім того, ЄС стратегічним напрямком у рамках Європейського співробітництва в галузі освіти і навчання протягом наступного десятиліття чітко підкреслила важливість для особистості культурної обізнаності та творчості. 2009 рік був

* © Борисова С.В.*